

Vejledning for bedømmelse

Udvalgte fag: Offentlig Forvaltning og Politik. Skriftlig eksamen, 26. juni 2015:

Ministerialsystemet og forholdet mellem minister og embedsværk.

Spørgsmål :

- 1) Gør - i lyset af den parlamentariske styringskæde - rede for det danske ministerialsystems grundprincipper
- 2) Analyser magtforholdet mellem ministre og embedsmænd (Inddrag analyseskemaet i Bilag A, samt Bilag B)
- 3) Diskutér, hvorvidt en eventuel introduktion af viceministre (statssekretærer) i det danske ministerialsystem vil kunne ændre magtforholdet mellem ministeren og embedsværket (Inddrag og kommentér Bilag C og Bilag D)

Ad. Spørgsmål 1 (Styringskæde, ministerstyre)

Den gode besvarelse gør rede for hovedelementerne i den parlamentariske styringskæde og for principperne i ministerstyret (ministerialsystemet).

Den parlamentariske styringskædes hovedelementer :

- Folket/vælgerbefolkningen som besidder af den oprindelige/ultimate legitimitet (folkestyre)
- Magt-/kausalkæden : Vælgerne > Parlamentet > Regeringen > Forvaltningen > Folket/vælgerne
- Styringskæden som realbeskrivelse (er) eller som idealbillede (bør)
-

Ministerstyrets (Ministerialsystemets) grundprincipper :

- Ministrene udgør et ledelsesmæssigt bindeled, eller en bro, mellem parlament og forvaltning
- Ministerområderne er inddelt i fagligt samhørende forvaltnings- og sagsområder (idealet)
- Ministeren har det øverste ansvar for sit ministerområde, er både politisk og administrativ topchef
- Ministeren er eneansvarlig for sit ministerium overfor Folketinget (parlamentarisk ansvar/evt. mistillid)
- Ministeren er samtidig øverste administrative chef for hele sit ministerområde
- Ministrene er i DK ikke kollegialt ansvarlige for regeringens handlinger (modsat fx. Sverige)
- Statsministeren er « primus inter pares », den første blandt ligemænd, med særlige beføjelser

Ad. Spørgsmål 2 (Magtforholdet mellem minister og embedsværk)

Analyseskemaet skal præsenteres, enten særskilt eller som led i dets anvendelse, således at forståelsen af det bliver klargjort. Her skal redegøres for både magt som en ressource og magt som en relation mellem to eller flere aktører. I den forbindelse udfoldes/beskrives forskellige mulige interaktionsmønstre mellem to eller flere aktører : Ud oversimpel identifikation af forskellige typer af magtressourcer har det betydning, hvilke evner og hvilken vilje den enkelte aktør har til at aktivere sine ressourcer. Endvidere helt afgørende i hvilken grad den enkelte aktør ønsker at være « i spil » og dermed hvordan den ene part perciperer den anden og hvilken magtudøvelse, der anses for acceptabel (acceptzone).

Typiske politiker-/ministerressourcer :

Parlamentarisk legitimitet/ partipolitisk position/ karisma/ parlamentarisk ansvar/ formel magt i sidste instans/ politisk håndværk

Typiske ressourcer hos embedsmand/embedsværket :

Fagområdeindsigt/ professionel generalistkompetence/ viden om både legalitet og offentlige budgetter/
forvaltningspolitisk erfaring/ loyalitet og troværdighed/ neutralitet/ politisk-analytisk indsigt /etik

Sammenfattende skal aktør- og interessentaspektet drøftes nærmere, under inddragelse af bilag B. Hvem har hvilke grundinteresser? Og kan man herudfra konkludere noget om modsætningsforhold eller fællesinteresser mellem minister og embedsværk?? Hvordan fungerer samspillet mellem minister og embedsværk i realiteten?

Den gode besvarelse refererer ikke blot til hovedpointer i bilag B, men forholder sig kritisk hertil. Det kan i den forbindelse være hensigtsmæssigt også at inddrage besvarelsen af spørgsmål 1, dvs. bygge på progressionen herfra.

Ad. Spørgsmål 3 (Kan viceministre ændre magtforholdet mellem minister og embedsværk ?)

Den gode besvarelse bygger videre på progressionen fra besvarelsen af spm. 1 og 2, idet bilagene inddrages konkret og diskuterende med hensyn til både status og udviklingstendenser og forventninger til varetagelsen af embedsmandsrollen i den offentlige sektor. Samtidig skal aktørperspektivet fremhæves og dermed betydningen af forskellige interesser bag synspunkterne i bilagene.

Bilag C:

Her fokuseres på dilemmaet mellem kravet om professionalisme/faglighed hos embedsmanden overfor kravet om loyalitet overfor den politiske ledelse/ministeren. Hovedsynspunktet i artiklen er dog, at danske embedsmænd hidtil har været så stærkt indsocialiserede i den professionelle rolle, at de har modstået presset fra de fakta, som siger, at det er umuligt at adskille en sags politiske og administrative aspekter, ligesom det er en ny norm, at embedsmænd skal strække sig langt for at imødekomme deres ministers ønsker.

Bilag D:

Det centrale er her ligeledes forholdet mellem embedsværkets klassiske dyder – sandhed og faglighed i opgavevaretagelsen - på den ene side og på den anden side presset fra politisk side for at embedsværket helt igennem skal være politisk loyal rådgiver for ministeren. Det sidste har i mange lande ført til indførelse af partipolitisk rekrutterede embedsmænd/rådivere til forskel fra de klassiske meritrekrutterede embedsmænd. Der tales om « funktionel politisering » af embedsværket. Der refereres til de mange skandalesager i Danmark de seneste år, ligesom der refereres til en komparativ undersøgelse af forholdene i Danmark hhv. Sverige, hvor man har langt større og ældre tradition for politisk rekrutterede rådgivere/embedsmænd, herunder egentlige 'statssekretærer' (viceministre).

Om spørgsmål 3 som helhed :

Den gode besvarelse af spm. 3 løfter perspektivet op, og drøfter udviklingstendenser på baggrund af hele opgaven, altså under inddragelse af stoffet i alle tre spørgsmål og besvarelsen af hver af disse. Fra den klassiske, ideale parlamentariske styringskæde med forudsat sagligt-neutralt embedsværk som udførende agent til den moderne mere managementprægede ledelsesform og stil med fokus på ministerbetjening under stadig tættere pressebevågenhed samtidig med at embedsværket anlægger en moderne borger- og 'kunde'-orienteret administrationsform. Generelle tendenser bør diskuteres, f.eks om der er tale om en vis bevægelse fra klassisk bureaukrati til netværk ? fra Government til Governance ? I alle tilfælde bør argumenter om fordele og ulemper ved politisk rekrutterede topembedsmænd/viceministre diskuteres.

Sammenfattende om den gode besvarelse af hele opgaven:

Der er ingen udtømmende « facitliste » til opgaven som helhed, men klart et fagstof, som er uundgåeligt både på baggrund af fagets pensum og i lyset af bilagene til opgavens spørgsmål. Besvarelsen skal kvalificere sig ved tilstrækkelig paratviden, fokuseret bilagsbehandling, argumentation, nuancering , gerne supplerende empirisk viden samt evt. teorianvendelse om aktørers magt og interesser, som kan bidrage til forståelse eller forklaring.